

MAĞARA ARASTIRMA DERNEĞİ OLAY/KAZALARI

INCIDENT/ACCIDENTS OF CAVE RESEARCH ASSOCIATION

Tulga ŞENER, Cengiz ÇELİKBİLEK, Bora ÇORAKBAŞ

Özet: Mağarada oluşabilecek tehlikeleri önceden bilmek ve bunlara hazırlıklı olmak, güvenli mağaracılığın temel şartıdır. Burada Mağara Araştırma Derneği (MAD) üyelerinin, gerek eğitim gerekse araştırma etkinliklerinde, karşılaştıkları olay/kazalar kronolojik bir sıra ve analiz kaygısı gözetmeksizin aktarılmıştır. Ek olarak, sıralanan olay/kazalara karşı, önceden alınacak tedbirlerin de, her zaman için bir kurtarma operasyonundan daha kolay ve daha az zaman alıcı olacağı vurgulanmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Incident/accident, Cave Research Association, cave

Abstract: Being aware of possible dangers and taking precautions is the basic rule of Safe Caving. In this presentation, various events and accidents occurred in training and research activities of MAD are given in chronological order. In addition, it is emphasized that it is always much harder to perform a cave rescue mission than taking necessary precautions.

Key words: Olay/kaza, Mağara Araştırma Derneği, mağara

Mağara kazalarının hemen hemen bir çoğu bunları önceden bilmek, hazırlıklı olmak ve bunlara karşı önlem almak yoluyla azaltılabilir. Alınan önlemler her zaman için bir kurtarma organizasyonundan daha az efor ve zaman gerektirir. Bu amaçla her kaza, istenmeyen olay ya da ramak kalmalar mutlaka uygun formatta, yazılı olarak rapor edilmelidir. Aşağıda, Mağara Araştırma Derneği üyelerine ait, 1983-2008 yılları arasını kapsayan kaza/olaylar kronolojik sıra gözetilmeksizin sıralanmıştır. Sıralama yapılırken sadece olay anlatılmış, yaralanma olup olmadığı ve dışarıdan yardım alınıp alınmadığı belirtilmiş, analiz kaygısı taşınmamıştır. Bilgiler kaza/olaydan çok uzun yıllar sonra, kişilerden alınan, kısa yazılı sunumlardan derlenmiştir.

DÜŞMELER

•Cumayarı Mağarası (Zonguldak) Travertene serbest tırmanış sırasında yaklaşık 2.5 metreden kayarak düşme. Yaralanma yok

•Çadırkuru Mağarası (Konya-Korualan) İp kullanılmadan yapılan 2 metrelik tırmanış sırasında düşme. Elde yaralanma nedeniyle istasyon geçişlerinde ekibin diğer elemanlarının yardımıyla çıkış gerçekleştirilmiş. Mağara dışında parmak atele alınmış. Sonradan sol el işaret parmağında kırık olduğu tespit edilmiş.

•Ballıkaya Mağarası (Balıkesir) Giriş ağzında, zemindeki kar nedeniyle kayarak yaklaşık 2 metreden düşme. Yaralanma yok.

•Subatağı Mağarası (Kayseri-Yahyalı) Küçük bir cadı kazanı üzerindeki travers geçişte, ipe uygun şekilde girilmediğinden düşme. Alttaki bot üstüne düşüldüğünden ıslanma ve yaralanma yok.

•Körkuyu I Mağarası (Kayseri-Yahyalı) 5-6 metrelik dikey inişte, desandör kontrolünü kaybederek ipte kayarak düşme. Yaralanma yok.

•Kazandere Mağarası (Kırklareli) Girişin hemen yakınındaki, 5 metrelik traverten duvarda, emniyetsiz iniş sırasında, tutulan kayanın kopmasıyla düşme. Yere düşme sırasında baş kayaya çarpmış ve 5 dakika süren bir baygınlık yaşanmış. İlk müdahale ekipteki doktor tarafından yapılmış. Ankara'ya dönüştürülen muayenelerde topuk kemiğinde kırık tespit edilmiş ve ayak bileği alçıya alınmış.

•Kaplıkaya Mağarası (Bursa) 2.5 metrelik ıpsız çıkış sırasında, tutulan kaya parçasının kopması sonucu düşme. Düşme sırasında, elde sürtmeye bağlı yaralanma olmuş ve çıkış yardımıyla çıkış gerçekleştirilmiş. Sağ el başparmakta, tüm parmağı çevreleyen derin kesiye, ekipteki doktor mağaracının dikiş atılması önerisi, kazazede tarafından reddedilmiş.

•Mencilis Mağarası (Safranbolu) Mağaranın sonundaki, 11 metrelik iniş başında, kayma sonucu düşme. Dizde yumuşak doğu yaralanması meydana gelmiş ve çıkış yardımıyla çıkış gerçekleştirilmiş.

•Maraspoli Mağarası (Ermenek) Mağarada hareket sırasında sendeleyip yere düşme. Düşme sırasında, kayaya çarpma nedeniyle elde kesi meydana gelmiş. Çıkış yardımıyla çıkış gerçekleştirilmiş ve kendisi de doktor olan kazazede tarafından, ele dikiş atılmış.

•Mencilis Mağarası (Safranbolu) "Ajda'nın yatağı"na gelmeden önceki dik ve kaygan zeminde kauçuk tabanlı şehir botuyla mağaraya giren mağaracının kayarak düşmesi. Yaralanma yok.

•Kızıllema Mağarası (Zonguldak) Mağaradaki travertene ıpsız tırmanış sırasında, tutulunan traverten tutamagın kopması sonucu, 6 metre yükseklikten taşlık zemine düşme. Yaralanma yok.

•Subatağı Düdeni (Kayseri-Yahyalı) 8 metrelik iniş sırasında, altında birkaç taştan taşıyan kişinin, yere 1.5 metre kala ip bitmesi nedeniyle düşmesi. Çantaların üzerine düşülmüş. Yaralanma yok.

•Camılıköy Düdeni (Adana Pozantı) Kampın kurulduğu ilk gece yapılan girişte, yaklaşık 3 metrelik bir inişte, ip üstündeyken düşme. Sürtmeye bağlı parmakta yanık oluşmuş.

•Düdenağızı Mağarası (Karaman-Başıyayla) İniş sırasında, istasyon geçilirken ipten kurtulma ve yaklaşık 6 metre düşme. Düşme sonucunda sol dizde yumuşak doku travması gelişmiş. Birkaç iniş daha yapıldıktan sonra dönüş kararı alınmış ve çıkış yardımıyla çıkış gerçekleştirilmiş. Bu olaydan kısa bir süre sonra, çıkış sırasında desandör kullanımı gerektiren bir travers geçiş anında, desandör vida somununun çıktığı ve desandörün dağıldığı gözlenmiş.

•Körükini Mağarası (Konya-Beyşehir)Nisan ayında giriş yapan ekibe ait iki botun, aşırı akıntı nedeniyle duvara ve birbirine çarpmasıyla devrilmesi ve suya düşmesi. Bot altında kalan bir kişi boğulma tehlikesi geçirmiş, ekiptekilerin yardımıyla kurtarılmış. Çıkış dışarıdan yardım istenerek gerçekleştirilmiş.

•Ayvainsi (Bursa) Köyden uzak girişte, inişten sonraki ilk gölde bot devrilmesi sonucu bir kişinin suya düşmesi. Geri dönme kararı verilmiş ve giriş başındakilerin yardımıyla çekilerek dışarı çıkarılmış. Ekibin kalanı araştırmaya devam etmiş.

TAŞ DÜŞMELERİ

•Körkuyu 2 Mağarası (Kayseri Yahyalı) Yukarıda istasyon geçişi yapan kişinin düşürdüğü taşın, aşağıda ipi tutan kişinin başına düşmesi . Yaklaşık patates büyüklüğündeki taş kaskın ön kısmında çatlağa neden olmuş ve kafa derisinde yaralanma meydana gelmiş. Kazazede dışarıdan yardım almadan çıkışını tamamlamış. Yaklaşık 3 cm.lik kesiye, kamptaki doktorlar tarafından dikiş atılmış.

•Obruk (Konya-Karapınar) 90 metrelik tek bir inişten ibaret olan obrukta, çıkış sırasında çok büyük bir taş yerinden oynamış, tırmanan kişinin ayaklarının arasında bir süre tutulmuş aşağıdaki kişi uyarıldıktan sonra taş aşağıya bırakılmış. Yaralanma yok.

•Ciyak Deliği (Konya-Çetmi) 45 metrelik tek parça çıkış sırasında, ipte bir kişi çıkarken aşağıda bekleyen kişinin yanına taş düşmesi. Yaralanma yok.

•Kumçukuru (Konya-Çetmi) 15 metrelik bir çıkışta, ipte bir kişi varken aşağıda ipi tutan kişinin yanına çok büyük bir kaya bloğunun düşmesi. Yaralanma yok.

•Kayadibi Kuylucu (Kastamonu-Pınarbaşı) Çıkış sırasında, ip hareketinin yerinden oynattığı taşın, alta tırmanan mağaracının eline düşmesi. Yumuşak doku zedelenmesi meydana gelmiş ve çıkış yardımıyla çıkış gerçekleştirilmiş.

•Çiğdem Mağarası (Konya-Korualan) Çıkış sırasında alttan ipi tutan kişi üzerine taş düşmesi. Sağ el serçe parmağında yüzeyel kesi şeklinde yaralanma meydana gelmiş ve çıkış yardımıyla çıkış gerçekleştirilmiş.

•Veysel Dayı Mağarası (Kocaeli) Mağaranın sonundaki duvara tırmanış denemesi sırasında, kopan kaya parçasının ayağa düşmesi. Yumuşak doku zedelenmesi meydana gelmiş ve çıkış yardımıyla çıkış gerçekleştirilmiş.

HİPOTERMİLER

•Topak Düdeni (Karaman-Başıyayla) Mağara sonundaki küçük çatlağın devam edip etmediği için yapılan çalışmada, suya girilmesi, çıkışta 4 yıllık ısı paketinin de çalışmasıyla hipotermiye ramak kalması.

•Camılıköy Subatanı (Adana-Pozantı) Mağaranın –210 metresinde, aşağıdan gelen ekiple karşılaşma planı zamanında gerçekleşmeyince, kumaş tulumlu kişinin yaklaşık 4 saat bekleyiş sonunda hipotermiye girmesi. Dönüşe karar verilmiş ve zorlu bir kış geçirmiş.

•Düdenağızı Mağarası (Karaman-Başıyayla) İndirme sırasında, sıkışan çantaları kurtarmak amacıyla, serpinti altında dış giysi olmadan çalışma sonucunda ıslanma ve hipotermiye girilmesi. İsi battaniyesinde bir saat süreyle dinlenilmiş ve sonrasında geri dönüş kararı alınmış.

•Düdenağızı Mağarası (Karaman-Başıyayla) Yaklaşık –220 metrede, hat döşemesi sırasında, bekleyen kişide hafif hipotermi gelişimi. İsi battaniyesi kullanılmış, düzleme sağlandığında inişe devam edilmiş.

KAYBOLMALAR

•Tabak Mağarası (Antalya) Mağaraya daha önce defalarca girilmesine rağmen, küçük bir delikten sürünülerek devam edilen bölümde, dönüş yolunun uzun süre bulunamaması.

•Rüzgarlı İnkolu Mağarası (Ankara-Çayırhan)Çok karışık ve her girişte yeni kolların bulunduğu mağarada, ikiye ayrılan ekip üyelerinin birbirini kaybetmesi, yine birleşen ekibin bu defa çıkış yolunu uzun süre bulamaması.

•Tuluntaş Mağarası (Ankara) Mağaraya daha önce defalarca girilmesine rağmen çıkışın bir süre bulunamaması

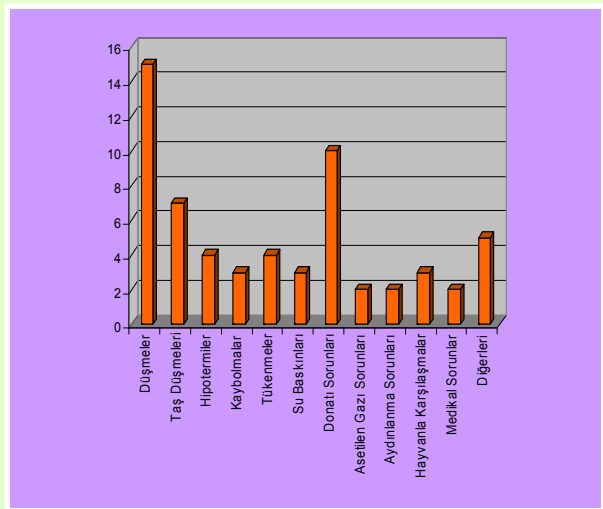
TÜKENMELER

•Düdenağızı Mağarası (Karaman-Başıyayla) Medikal problemler ve yorgunluk nedeniyle, yaklaşık –110 metrede tükenme sonucu ekibin geri dönmesi. Çıkışın özellikle son kısmı, ekipteki diğer mağaracıların yardımıyla gerçekleştirilmiş.

•Ayvainsi Mağarası (Bursa) Köye yakın ağızdan giren ekipteki iki kişinin, yorgunluk nedeniyle merdivenli çıkışı gerçekleştirememesi. Kurtarma saati geçen ekibe ana kamptan bir ekip gönderilmiş, kurulan makara sistemiyle iki kişi yukarı çekilmiş.

•Sütlük Subatanı (Adana-Pozantı) Mağaranın ilk 75 metrelik inişinde, tam ayanlanmamış başkasına ait bir emniyet kemeriyle ve de sırtında malzeme çantasıyla iniş yapan mağaracının tükenmesi. İnişin son 10 metresi aşağıdan yardımıyla gerçekleştirilmiş.

•Düdenağızı Mağarası (Karaman-Başıyayla) Boğaz enfeksiyonu olan, aynı zamanda antrenmansız bir mağaracının tükenmesi. Çıkış ekiptekilerin yardımıyla gerçekleştirilmiş.

MAD Olay/Kaza Dağılımı

SU BASKINLARI

•Subatağı Düdeni (Kayseri-Yahyalı) Haziran ayında, 3 kişilik ekip yaklaşık –110 metredeyken, ani başlayan yağmurla gelen su baskını. Ekip yüksek bir kaya bloğa tırmanarak beklemiş, dışarıdan bir kişinin mağaraya girerek hatlarda problem olmadığı anlaşıldıktan sonra hep birlikte dönüşe geçilmiş.

•Atıllar Düdeni (Mersin-Gözne) Temmuz ayında, 3 kişilik ekip mağaradayken, ani başlayan yağmurla gelen su baskını. Ekip yüksekte bir balkona tırmanmış, 4 saat bekleyişten sonra suyun azalmasıyla çıkışa geçmiş. Çıkışta kurtarma için giren ekiple karşılaşmış, hep birlikte geri dönmüş.

•Kazandere Mağarası (Kırklareli) Mağara dar girişinin, yağın yağmur nedeniyle suyla dolması ve geçişi izin vermemesi. Sifon yapan 1.5 metrelik kısım serbest dalaşa geçilerek çıkmış.

DONATI İLE İLGİLİ SORUNLAR

•El cumarını kaybetme: Atıllar Düdeni (Mersin-Gözne) Mağarayı iletirmek için giren iki kişilik ekipteki bir mağaracının, yaklaşık –260 metre derinlikte, el cumarını kaybettiğini farketmesi. Dönüş kararı verilmiş, tek el cumarının sırayla kullanımı yöntemiyle çıkış gerçekleştirilmiş.

•Ayak bağı kopması: Sütlük Subatanı (Adana-Pozantı) Çıkış sırasında Petzi marka hazır ayak bağının kopması. Elde bulunan malzemelerden ayak bağı oluşturulamayınca, inişe karar verilmiş, aşağıda ipin kalan ucu kesilerek ayak bağı yapılmış ve çıkış gerçekleştirilmiş.

•Desandöre saç sıkışması: Obruk (Konya-Karapınar) 90 metrelik tek bir inişten ibaret olan obrukta, iniş sırasında, uzun saçlı mağaracı, saçını at kuyruğu yapmasına rağmen desandöre kapırmış. Yanında çakı olmaması nedeniyle saçlarını koparmak zorunda kalarak inişi gerçekleştirmiş.

•Pursik sıkışması: Kumçukuru Mağarası (Konya-Çetmi) Yaklaşık 20 metrelik bir inişte, mağara içinde ilk inişini gerçekleştiren kişinin kontrolünü kaybetmesi sonucu, pursik emniyetinde askıda kalması. Ekip arkadaşının direktifi ile durumdan kurtulup iniş tamamlanmış.

•Delta karabini açık unutma:

•Sütlük Subatanı (Adana-Pozantı) 75 metrelik ilk inişin başında, ipe girmişken emniyet kemeri bağlantı karabininin açık olduğunu ve fractio kuşamın metal bağlantı halkasından çıktığını farketme. Kısa bir mesafe kol kuvvetiyle çıkılmak zorunda kalmış.

•Dağlı Kuylucu (Kastamonu-Pınarbaşı: Delta karabini açık unutulması nedeniyle, inişte, istasyon geçişi sırasında, emniyet kemeri bağlantı halkalarından birinin ve desandörün deltadan çıkması. Kısıyyla istasyona bağlı kalan kişiyi yukarıdan gelen ekip arkadaşları kurtarmış.

•İstasyon geçişi sırasında takılma: Güneysınır Mağarası(Konya-Çumra) Çıkışta istasyon geçişi sırasında, göğüs cumarı üst deliğinin istasyon karabinine girmesi sonucu istasyonda asılı kalma. 20 dakikalık bir uğraş ile yarımsız kurtulmuş.

•Göğüs cumarının göğüs çaprazına bağlanmaması: Düdenağızı Mağarası (Karaman-Başıyayla) Çıkış sırasında çok zor ilerleyen bir kişinin, çıkış sonunda göğüs cumarını göğüs çaprazına bağlamadığını farketmesi.

•Bolt çıkması: Sütlük Mağarası(Adana Pozantı) Çıkış sırasında farklı yerdeki iki adet boltun çıkması. Aynı bolttan daha önce defalarca inip çıkılmış. Çakım hatası ya da o zamanlar var olan, orijinal spit bolt pimlerinden daha küçük Macar bolt pimlerinin esas pimlerle karıştığı düşünülmüş.

•Göğüs cumarını yanlış kuşanma: İnik Düdeni(Niğde-Aladağlar) Yaklaşık 90 metrelik tek parça inişte, göğüs cumarının deltaya ters olarak bağlandığı fark edilmiş, iniş ortasındaki bir kovukta emniyet kemeri açılarak doğru şekilde kuşanılmış. Ancak bu sırada bir süre ipten ayrılmak zorunda kalmış.

ASETİLEN GAZI İLE İLGİLİ SORUNLAR

•Etkinlik dönüşü, karpit bidon kapağının açılması sırasında, statik elektriklemeden dolayı oluşan kıvılcım nedeniyle patlama ve bunun sonucu yüzde yanık oluşumu. Karpit kutusuna kullanılmış karpitin içinde bulunduğu kadın çorabı atıldığı gözlenmiş.

•Subatağı Düdeni (Kayseri-Yahyalı) Sıkışan karpit jenaratörünün açılması sırasında, diğer kişinin karpitini söndürmemesine bağlı olarak patlama . Her iki kişide kaş ve kirkp yanıkları meydana gelmiş.

AYDINLANMA İLE İLGİLİ SORUNLAR

•Çiğdem Mağarası (Konya-Korualan) Karpit azalan ve yedek ışığı da olmayan kişinin ipi görememesi ve aynı yer baca çıkışı ile tırmanma denemesi sonucunda duvarda ışıksız mahsur kalma. Aşağıdan gelen kişinin yardımıyla iniş gerçekleştirilmiş.

•Sütlük Düdeni (Adana-Pozantı) İp toplanması sırasında çeşitli nedenlerle, bindirme yapılmayınca, yaklaşık –300 metre aşağıdaki ekibin karpit azalmış, 9 saatlik bir bekleyişten sonra yukarıdan ekip gelmeyince, varolan ve az aydınlatılan tek bir fener eşliğinde çıkışa başlanmış. Bu sırada 5-6 metrelik bir çıkışta düşüş yaşanmış, ancak yaralanma meydana gelmemiş. Bir süre sonra yukarıdan kurtarma amaçlı gelen ekiple karşılaşmış ve aydınlatma sorunu çözülmüş.

MAĞARADA HAYVANLA KARŞILAŞMA

•Karga Çukuru (Yalvaç-Isparta) Cularların yuvalandığı dikey mağarada, akşam çıkış yapan ekip, cularların tacizi yüzünden zor anlar yaşamış.

•Güvercinlik Mağarası (Kayseri-Yahyalı) Gece yapılan girişte, iniş sırasında ışıktan rahatsız olan cularların saldırısına uğrama. İpin bırakılmasıyla kısa bir düşüş sonucunda pursik emniyeti üzerinde asılı kalmış. Karpit lambası söndürülerek yarımsız çıkış gerçekleştirilmiş.

•Ayı İni (Ankara-Nallıhan) Ocak ayında mağara içindeki bir bölümde, kış uykusundaki ayı ile karşılaşma. Korkan ayı kaçarken ekibin rehberliğini yapan kişiye birkaç tokat atmış, ense ve kolda küçük sıyrıklar meydana gelmiş.

MEDİKAL SORUNLAR

•Kumçukuru Mağarası (Konya-Çetmi) Mağara içinde, dar alanda içilen sigara nedeniyle, gelişen bronkospazm sonucu geçici nefes darlığı. Bir süre dinlenildikten sonra inişe devam edilmiş.

•Tabak Mağarası (Antalya) Kapalı alan fobisi nedeniyle mağaracılığa yeni başlayan bir kişinin mağaradan dışarı çıkarılması.

Diğerleri

•Aküye bağlı yanık: Kızıllema Mağarası (Zonguldak) Madencilerden ödünç alınan sıvı akülü lamba kullanımı nedeniyle, sürünme sırasında mağaracının poposunda asit yanığı oluşması.

•Ekip üzerine ateş edilmesi: Gavur Mağarası (Kastamonu-İnebolu) Mağara giriş ağzında, hazineci sanılan ekibe, karşı tepeden 8 el ateş edilmesi. Ekibin rehberliğini yapan aynı köylü kişinin uyarılmasıyla ateş sonlandırılmış. Yaralanma yok.

•Kar kütlesi düşmesi: Kuzukulağı (Isparta-Aksu) Mayıs ayında, 130 metrelik ilk inişin duvarında yeralan büyük kar kütesinin düşmesi. Ekipten bir kişi çok kısa bir süre önce, tuvalet ihtiyacı nedeniyle ipten çıkmış ve bu kar kütesine maruz kalmaktan son anda kurtulmuş.

•Mağarada mahsur kalma: Demirin Mağarası (Afyon-Emirdağ) Mağara içindeki yaklaşık 3 metrelik bir kuyuya, ekipten bir kişinin ıpsız inmesi ve çıkamaması sonucunda mahsur kalma. Yakındaki köyden lahta bir merdiven getirilerek çıkış gerçekleştirilmiş.

•İpte mahsur kalma: Sütlük Düdeni (Adana-Pozantı) Mağaranın ilk 75 metrelik inişinde, toplama ekibinden bir kişinin 4-5 çantayı uzun bir ipe kendisine bağlayarak çıkmaya çalışması sırasında, taşıma ipinin ana ipe dolanması ve ipte mahsur kalma. Alttaki ip kesilerek kurtulmuş.

Yukarıda sıralanan kaza/olaylar incelendiğinde, Mağara Araştırma Derneği üyelerinin mağarada karşılaştığı en sık sorunun düşmeler olduğu gözlenmiştir. Bunu ikinci sıklıktaki donatı ile ilgili sorunlar izlemektedir. Meydana gelen yaralanmalar hayatı tehdit edecek boyutta olmamış, ilk müdahaleler çoğunlukla, ekipte bulunan doktor mağaracılar tarafından yapılmıştır. Dışarıdan yardım sadece iki kazada gerekmiş, çoğunlukla kazazedenin ekip arkadaşlarıyla "küçük ekiple kurtarma" şeklinde uygulanmıştır.

Katkılarından dolayı tüm Mağara Araştırma Derneği üyelerine ve Kubilay ERDOĞAN'a teşekkür ederiz.